

Trend Analysis of the Evolution of Israeli Coalitions in West Asia

Mostafa Jahanbakhsh

Corresponding Author, PhD in Political Science, Tehran University, Director of Department of Foreign Policy, Islamic Council Research Center, Tehran, Iran.

Email: m.jahanbakhsh@ut.ac.ir

 0009-0009-9835-3990

Amir Mohsen Shahsharghi

PhD Student of Indian Studies, Faculty of World Studies, University of Tehran, Tehran, Iran.

Email: Shahsharghi@ut.ac.ir

Abstract

Introduction: From the very beginning, the Israeli regime's regional policy in West Asia has been profoundly impacted by its legitimacy crisis in the neighborhood. Back then, fewer chances of normalization between Israel and the Arab world, led to the formation of "the Periphery Doctrine" which essentially advocated for close alliances with non-Arab states and actors in order to balance the Arab enemies. Yet the Iranian Revolution of 1979 seriously affected Iran's approach, Exposing clear weaknesses in the doctrine. Thus, the Israeli regime attempted to exploit differences that existed among Arab nations through the "Dehyphenation" policy. The more mature use of these two sets of policies ever since have enabled Israel to move toward a new pattern of coalitions based on a regional network. This pattern differs from the former ones by its aims and features. This study intends to explore the aims and features of new coalitions of Israel conceptualized as "Regional Networking".

Theoretical Framework: Alliances and coalitions are significant phenomena in international politics across different traditions. For Realists, alliances matter from the perspective of power relations; for Liberals, they seem important from the perspective of interdependence; for Constructivists, they could reflect their domestic politics. Nevertheless, recent evolutions of world and regional orders have further complicated the study of coalitions as an outcome of a complex system in modern politics. Thus, coalitions have moved from bilateral reciprocal relations between two specific countries to complex networks. Networking (network building) in foreign policy is a particular form of international interaction based on principles such as the interdependence of member states in various areas. It also indicates the transfer of information and scarce resources from one actor to another. Here, the aims of members (nodes) and the aim of the network determine the strategies and dynamics of the network. Successful establishment of connections between various nodes

within a network requires strong alignment of members' specific goals. These goals are consolidated in both horizontal and vertical contexts. This study intends to explain the formation of new Israeli coalitions using the concept of networking and network building among actors (various nodes) in foreign relations to maximize coalition outcomes.

Methodology: This study uses the trend analysis method, an approach that builds its argument on analyzing historical data and identifying key features of a phenomenon to suggest the formation of specific patterns and political changes in international relations. Trends are gradual forces, factors, or patterns leading to coalition emergence, shaping and transforming order. Using existing literature, historical analysis, and library-based methods, this study examines the latest trends in coalition formation by the Israeli regime.

Results and Discussion: The Results section is one Israel's regional environment includes several players with different perceptions, aims, and needs. In other words, to influence the regional order, Israel needs to engage with Arab and non-Arab actors across various geopolitical landscapes. Building on these concepts, Israel must find common ground among several nodes (members or states) for the formation of an effective network of alliances. This study argues that the "Abraham Accords" on one hand and the "Neo-Periphery Coalitions" on the other provide the fundamental context for this network. Israel's regional networking combines the mutual aims and interests of Arab actors (nodes) under the banner of the Abraham Accords, while binding non-Arab actors (nodes) through the Neo-Periphery Coalitions. The Abraham Accords possess three distinct features that solidify the mutual objectives of Israel and the Arab participants: marginalization of the Palestinian issue, Iranophobia, and military cooperation. These features highlight the novelty of Israel's new approach, moving away from both Dehyphenation and the Periphery Doctrine. In the Neo-Periphery approach, Israel has formed a network of non-Arab actors such as Azerbaijan, Turkey, and Iraqi Kurdistan. Apart from penetration into the Islamic world, cementing alliances and coalitions in the South Caucasus and Central Asia is particularly important for Israel, especially as part of its strategy to isolate Iran in its neighborhood. Israel seeks to establish an Arab-Hebrew coalition in Iran's southern neighborhood, while it aims for an Azerbaijani-Turkish-Hebrew coalition in the northern regions. Between these two coalitions, the northern axis poses a far greater threat to Iran. While October 7 has delayed the alliance-making process between Israel and the Arab world, the ultimate outcome of the Gaza War could influence the future of normalization. By the end of the Gaza War, it is possible that the normalization process could resume.

Conclusions and Suggestions: This study finds that in its historic quest for alliances from the bilateral model to the regional networking model, Israel's central objective is to attain legitimacy. In this quest, Israel has used several elements to further consolidate its links with coalition nodes. Apart from that, the core of this coalition formation process reflects

both vertical and horizontal levels. At the vertical level, Israel aims to manage and contain the tensions arising from occupation, since more than half of the population sees Israel as an occupying force in that geography. Israel intends to marginalize the Palestinian issue by transforming it from a supranational, regional, and global matter to a domestic internal matter. This way, it could hope for the formation of the new Israeli-Arab network. By marginalization, Israel would have common ground with the Arab world to link these nodes and form a coalition, while it deals with the resistance movements by the method of its choosing, without firm support. At the horizontal level, Israel seeks to overcome its legitimacy problem through alliances, linking the security of the occupied territories to regional security. Constructing Iranophobia is at the core of this strategy. With the international system shifting and the U.S. reducing its presence in West Asia, the Israeli regime aims to become the regional connector in the Western-led order. This role, spanning politics, security, and recently economics, aims to strengthen Israel's position in the region and increase the interdependence between regional capitals and Tel Aviv. Israel's goal is to secure a position for itself in which it is considered the central economic, political, and security hub of the region. Thus, Israel's security would translate to regional and global economic stability. By doing so, the Israeli elite would achieve two objectives: reducing internal pressures and weakening external opposition. If successful, it would significantly raise the costs of action against Israel, with participating nations responding accordingly.

Keywords: Coalitions, Islamic Republic of Iran, Israel, West Asia

E-ISSN: 2588-6541 / Center for Strategic Research / Quarterly of Foreign Relations
Quarterly of Foreign Relations is licensed under a Creative Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International License.

doi 10.22034/fr.2024.451497.1509

روند پژوهی تحول در ائتلاف‌های رژیم صهیونیستی در منطقه غرب آسیا

مصطفی جهانبخش

نویسنده مسئول، دانش‌آموخته دکتری دانشگاه تهران، مدیر گروه سیاست خارجی مرکز پژوهش‌های مجلس، تهران، ایران.
Email: m.jahanbakhsh@ut.ac.ir

 0009-0009-9835-3990

امیر محسن شاه‌شرفی

دانشجوی دکتری مطالعات هند، دانشکده مطالعات جهان، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
Email: Shahsharghi@ut.ac.ir

چکیده

بنیان‌های تشکیل رژیم صهیونیستی در غرب آسیا بر مبنای اشغال و قدرت نظامی بوده است؛ بنابراین تل‌آویو همواره با بحران مشروعیت در محیط پیرامونی خود مواجه بوده است. اصلی‌ترین راه‌کار رژیم برای برون‌رفت از این بحران اتحاد و ائتلاف با برخی کشورهای منطقه است. این راه‌کار از یک الگوی یکسان تبعیت نکرده و در طول زمان به تناسب تحول در «مجموعه امنیتی غرب آسیا» تغییر کرده است. در حال حاضر روند اتحاد و ائتلاف‌سازی رژیم از رویکرد خطی و دوجانبه به «شبکه‌سازی پیچیده منطقه‌ای» تغییر یافته است. با عنایت به الگوی جدیدی که رژیم صهیونیستی در پیش گرفته این پرسش مطرح است که شبکه‌سازی منطقه‌ای رژیم صهیونیستی بر چه ارکانی استوار است؟ و هدف اصلی رژیم در تغییر راهبردهای ائتلافی در منطقه غرب آسیا چیست؟ در پاسخ این استدلال مطرح می‌شود که شبکه‌سازی ائتلاف‌های رژیم بر ایجاد پیوندهای مشترک با کشورهای عربی در قالب پیمان ابراهیم و با کشورهای ترکیه، جمهوری آذربایجان و اقلیم کردستان در قالب ائتلاف‌های نوپیرامونی ساماندهی شده است. هدف اساسی رژیم از حرکت به سمت شبکه‌سازی ائتلاف‌ها، به حاشیه راندن موضوع فلسطین برای رفع مشکلات در حوزه امنیت داخلی سرزمین‌های اشغالی و جانمایی رژیم به‌عنوان گرانگه اقتصادی، سیاسی و امنیتی در منطقه غرب آسیا است. دستاورد این رویکرد در بلندمدت، ایجاد وابستگی متقابل میان امنیت، اقتصاد و سیاست رژیم صهیونیستی با بازیگران حاضر در منطقه است.

کلیدواژه‌ها: ائتلاف، جمهوری اسلامی ایران، رژیم صهیونیستی، غرب آسیا.

مقدمه و بیان مسئله

سیاست منطقه‌ای رژیم صهیونیستی در غرب آسیا، به شکلی حیاتی، متأثر از بحران مشروعیتی است که این رژیم از ابتدای تأسیس خود با آن مواجه بوده است. بر همین اساس؛ در دهه‌های ابتدایی تأسیس، هرگونه برقراری رابطه یا همکاری میان این رژیم و کشورهای عربی دور از ذهن به نظر می‌رسید. در واقع، صورت‌بندی ابتدایی مسئله فلسطین و مقاومت تا پیش از پیروزی انقلاب اسلامی ایران تا اندازه زیادی متأثر از احساسات ملی‌گرایانه عربی مرسوم در کشورهای همسایه این رژیم بود و عنصر عربیت به‌عنوان یک عنصر مشترک میان ملت فلسطین و سایر ملت‌های عرب نفوذ قابل توجهی داشت. بر همین اساس از همان اوایل تأسیس رژیم صهیونیستی، افق تاریک عادی‌سازی مناسبات رژیم با کشورهای عربی زمینه‌ساز طرح «دکترین پیرامون»^۱ توسط دیوید بن‌گورین^۲، اولین نخست‌وزیر این رژیم درباره سیاست منطقه‌ای تل‌آویو گردید. بر اساس این دکترین، رژیم بایستی تلاش خود را معطوف به شکل‌دهی و تقویت اتحادهایی با هدف موازنه‌سازی در مقابل دولت‌های عرب منطقه می‌کرد و در همین قالب، رژیم صهیونیستی تلاش کرد تا اتحادهایی را با اتیوپی، ترکیه، کُردهای عراق، مارونی‌های لبنان و ایران به‌منظور موازنه‌سازی مقابل کشورهای عربی ایجاد کند (Hadar, June 26, 2020). با پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، حکومت پهلوی به‌عنوان یکی از متحدان اصلی این رژیم در پیرامون و همچنین یکی از دو بازیگر منطقه‌ای مطرح در چهارچوب «دکترین دو ستونی» نیکسون (Al-Mawlawi, 1981, p. 53) سقوط کرد. از سوی دیگر کارایی و کارآمدی دکترین پیرامونی با پیروزی انقلاب اسلامی و وقوع تغییرات بنیادین در رویکردهای سیاست خارجی ایران بالأخص در موضوع فلسطین و سایر ملت‌های مسلمان، زیر سؤال رفت. از این‌رو؛ تل‌آویو به‌طور ویژه در پیگیری الگوی پیشین ائتلاف‌های خود با کشورهای منطقه دچار چالش‌های اساسی گردید و متعاقب این چالش‌ها، دکترین مذکور در سال ۱۹۸۳ به پایان خود نزدیک شده و کارایی خود را از دست داد (Alpher, 2013, p. 2). تحولات مذکور موجب شد تداوم بهره‌برداری از الگوی اتحاد با بازیگران غیرعرب در محیط غرب آسیا برای مدت طولانی غیرممکن شود. رژیم صهیونیستی از این زمان، در سیاست خارجی خود تلاش کرد تا علاوه بر بهره‌برداری

۱. Periphery Doctrine

۲. David Ben-Gurion

از ظرفیت‌های باقی‌مانده در روابط خود با بازیگران غیرعرب، از شکاف‌های سیاسی موجود میان دولت‌های عربی سوءاستفاده نموده و به اصطلاح سیاست «جداسازی»^۱ را دنبال کند. این بحران همچنین، رژیم صهیونیستی را بر آن داشت که با میانجیگری ایالات متحده و بهره‌برداری از الگوی توافق با مصر، با طرف فلسطینی نیز وارد گفت‌وگو شود. رژیم صهیونیستی در این دوره برای پیشبرد سیاست جداسازی و بهره‌برداری از اختلافات داخلی اعراب، تلاش کرد تا عراق را به‌عنوان پیش‌تاز «ناسیونالیسم عربی» تهدیدی منطقه‌ای برای امنیت و ثبات داخلی کلیه بازیگران عرب و غیرعرب در منطقه نشان دهد. در پایان جنگ ایران و عراق، سایر کشورهای عرب منطقه نوعی تهدید را از جانب رژیم بعث عراق متوجه خود می‌دانستند که حمله صدام حسین به کویت، این تصور تهدید را مبدل به واقعیت کرد (Halliday, 1990, p. 105). در پرتو این تحولات منطقه‌ای، تل‌آویو تا حدود زیادی موفق به ایجاد شکاف میان کشورهای عربی و اسلامی در منطقه شد. در همین دوره بود که با گسترش نفوذ حزب‌الله در لبنان، توجه این رژیم بیش‌ازپیش به ایران و گروه‌های هم‌سو با جمهوری اسلامی معطوف شد؛ بنابراین می‌توان گفت رژیم صهیونیستی در دهه ۱۹۹۰ و ۲۰۰۰ به‌طور هم‌زمان رویکرد سلبی و ایجابی را پیگیری می‌کرد. واضح است که رویکرد سلبی به‌منظور ایجاد واگرایی میان کشورهای اسلامی و رویکرد ایجابی برای تقویت همکاری با کشورهای اسلامی هم‌سو اتخاذ شده بود. کاربست هم‌زمان «دکترین پیرامونی» و «الگوی جداسازی» و تلاش برای عادی‌سازی روابط در دو دهه مورد اشاره، زمینه‌ساز حرکت رژیم صهیونیستی به سمت یک الگوی پیچیده و بلندمدت گردید که در سال‌های اخیر به بلوغ رسیده است. پژوهش حاضر این الگوی جدید را منطبق بر چهارچوب مفهومی «شبکه‌سازی منطقه‌ای» می‌داند و معتقد است که این الگوی جدید با مختصاتی متفاوت از الگوهای پیشین، برای تقویت و بسط اتحادها و ائتلاف‌ها در منطقه مورد توجه استفاده قرار گرفته است. با این حساب، پژوهش حاضر روند تحول الگوهای ائتلاف رژیم صهیونیستی را مطابق نمودار ذیل متصور می‌داند:

نمودار ۱: روند تحول در الگوهای ائتلاف رژیم صهیونیستی

شبکه سازی منطقه‌ای

رویکرد جداسازی

دکترین پیرامونی

در حقیقت، پژوهش حاضر در تلاش است ضمن اثبات فرض اولیه خود مبنی بر ظهور الگوی جدید ائتلاف‌های رژیم صهیونیستی و انطباق آن با مفهوم «شبکه‌سازی منطقه‌ای» به این پرسش‌ها بپردازد که الگوی متأخر ائتلاف‌های رژیم صهیونیستی در محیط غرب آسیا بر چه ارکانی بنا شده است؟ و اهداف محوری ائتلاف‌ها در قالب شبکه‌سازی منطقه‌ای چیست؟

پژوهش حاضر به‌منظور تبیین روند تحول ائتلاف‌های منطقه‌ای رژیم صهیونیستی در محیط غرب آسیا از روش روندپژوهی به مفهوم عام آن بهره می‌گیرد. این روش یکی از رهیافت‌هایی است که می‌تواند به اتکای تحلیل داده‌های تاریخی و شناسایی عناصر و مؤلفه‌های کلیدی، به ترسیم الگوهای مشخص و تغییرات مرتبط در روابط خارجی بپردازد. هدف و کارایی روش روندپژوهی را می‌توان تا اندازه‌ای مشابه با درون‌مایه و اهداف آینده‌پژوهی دانست. همچنین، در این روش می‌توان از ابزارهای گوناگون کمی و کیفی بهره‌برداری کرد. در این خصوص، روندها را می‌توان الگویی ذهنی از روابط بین رویدادها دانست که جهت‌گیری آینده را نشان می‌دهند (Rahmati, 2021, p97). در پژوهش حاضر، روندها به نیروهایی تدریجی، عوامل یا الگوهایی اشاره دارد که منجر به ظهور ائتلاف‌ها به‌مثابه عناصر نظم‌ساز و تغییردهنده نظم می‌گردند. از آنجا که آینده، در ادبیات مرتبط، تداوم روندهای تاریخی و کنونی پنداشته می‌شود، پژوهش حاضر با رویکرد تاریخی و استفاده از شیوه کتابخانه‌ای، به تحلیل روند ائتلاف‌سازی رژیم صهیونیستی می‌پردازد.

۲. چهارچوب مفهومی

اتحادها و ائتلاف‌ها یکی از محوری‌ترین پدیده‌ها در سیاست بین‌الملل هستند. نظریات مختلف روابط بین‌الملل، شکل‌گیری اتحادها را مبتنی بر عوامل متعددی می‌پندارند که در این میان، توازن قدرت و توازن تهدید دو روایت قالب هستند. براساس نظریه توازن تهدید، کشورها نه در برابر قدرت به‌تنهایی که در برابر کشورهای ائتلاف می‌کنند که برایشان به شکل خاصی خطرناک جلوه می‌کند (Griffiths, 2020, p323). در واقع، نظریه توازن تهدید عنصر انسجام یک اتحاد رابطه

مستقیمی با تهدید از سوی دشمن دارد. به بیان دقیق‌تر با هدف افزایش بازدارندگی به نسبت تهدید دشمن، اتحادها تقویت یا تضعیف می‌شوند (Snyder, 2009, p. 125). استیفن والت، توازن تهدید را رکن اصلی شکل‌گیری اتحادها برمی‌شمارد. به این معنا که برقرار ساختن تعادل در برابر تهدیدات دشمنان، بزرگ‌ترین محرک ترغیب دولت‌ها برای ایجاد اتحادها است. به دیگر سخن، این توازن تهدید است که در مرکز ثقل تشکیل اتحادها قرار دارد و قادر است تبیین به‌مراتب بهتری از توازن قدرت درباره اتحادها در سیاست بین‌الملل ارائه نماید (Walt, 1987, pp. 5-7).

با این‌همه، پیدایش و تقویت اتحادها در روابط بین‌الملل را نمی‌توان تنها به اتکای یک نظریه و رویکرد نظری تحلیل نمود و از این‌رو، مفاهیم متعددی از نظریات مختلف روابط بین‌الملل در تبیین اتحادها قابل استفاده هستند. به‌عنوان مثال الگوی پیشنهادی سیندر در تحلیل اتحادها دو زمینه عمودی و افقی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. در بستر افقی، سیاست‌های امنیتی از ائتلاف گرفته تا اقدام نظامی را شامل می‌شود. به دیگر سخن، بایستی روابط قدرت و وابستگی متقابل میان متحدان و نحوه تعامل این اتحادها با دولت دشمن ترسیم شود (Snyder, 2009, pp. 140-142). ولی در زمینه عمودی، منافع، سیاست‌های داخلی، ترجیحات و محدودیت‌هایی مورد توجه قرار می‌گیرند که دولت‌ها را ترغیب به شکل‌دهی اتحاد می‌کنند. در این تبیین دولت‌ها برای کسب منابع ضروری در رفع نیازهای داخلی، پاسخ‌گویی به گروه‌های مخالف و به چالش کشیدن نخبگان مخالف داخلی (اپوزیسیون) اقدام به مشارکت در اتحادها می‌کنند (Ghavam & Imani, 2001, pp. 52,53).

به بیان دیگر، در دو بستر افقی و عمودی عناصر مختلفی از نظریه واقع‌گرایی (روابط قدرت)، لیبرالیسم (وابستگی متقابل) و سازه‌انگاری (تأثیر سیاست داخلی) قابل ارجاع تلقی می‌شوند. در مجموع، دولت‌ها برای ارتقای توانایی خود به داخل یا به خارج متوسل می‌شوند و تلاش می‌کنند با ایجاد ائتلاف‌ها و اتحادها، ضعف‌های داخلی و خارجی خود را پوشش داده و مرتفع سازند که همین مسئله، بیانگر اهمیت ائتلاف‌ها در عرصه سیاسی است. در چنین بستری، پیچیدگی جهان بیرونی در الگوی ائتلاف‌های روابط بین‌الملل نیز مشاهده می‌شود.

تحولات نوین ایجاد شده در مؤلفه‌های کنترل نظم موجب شده است که توجه به کنترل نظم منطقه‌ای و مدیریت امور جهانی به‌عنوان یک سیستم پیچیده گسترش یابد (Ghasemi & Hashemi, 2023, p.5). پیچیده‌تر شدن موضوعات به‌ویژه در حوزه سیاسی، اتحادهای خطی و سنتی را به سمت شکل‌گیری و پیدایش سیستم‌های

پیچیده و شبکه‌ای سوق داده است. به بیان دقیق‌تر؛ الگوی نظم در دوران معاصر بر پایه پیچیدگی و گوناگونی اندام‌ها و درهم‌تنیدگی سیستم‌های جدا از هم تبیین می‌شود (Ghasemi, F, & Hashemi, 2022, p.290).

بر همین اساس اتحادها در عصر جدید از روابط دوسویه میان کشورها به سمت شبکه‌ای شدن حرکت کرده‌اند؛ زیرا در این حالت یک هم‌افزایی در اتحادها در رسیدن به اهداف ایجاد می‌شود و مطلوبیت بیشتری برای کشورهای عضو ایجاد می‌کند و منجر به افزایش سودمندی خواهد شد. کشورهایی که به دنبال اتحاد با شرکای بالقوه در یک مجموعه هستند احتمال شکل‌گیری یک سیستم و شبکه اتحادها را افزایش می‌دهند. به دیگر سخن، اتحادها خطی و دوجانبه سنتی به سمت شبکه‌سازی حرکت می‌کنند تا سودمندی را بر اساس اتحادهای اضافی افزایش دهند (Cranmer, Desmarais & Kirkland, 2012, pp.302-304).

شبکه‌ها به‌عنوان مجموعه‌ای از گره‌های به هم پیوسته هستند که این گره‌ها می‌تواند شامل افراد، گروه‌ها، سازمان‌ها و دولت‌ها باشند. در این میان اتصالات و پیوندهای میان گره‌ها مبتنی بر سیاست‌هایی شامل دوستی‌های شخصی، جریان‌های تجاری یا منافع ارزشمند در حوزه‌های مختلف باشد (Smith-Doerr & Powell, 2005, p.380).

شبکه‌سازی در سیاست خارجی نشان‌دهنده شیوه خاصی از تعامل بین‌المللی است که بر اصول زیر استوار شده است. نخست اینکه کشورهای عضو شبکه به یکدیگر وابسته هستند و پیوندهای آن‌ها می‌تواند در حوزه‌های مختلف منجر به تقویت وابستگی شود. دوم اینکه اطلاعات و منابع کمیاب از یک بازیگر به بازیگر دیگر منتقل می‌شود. همچنین تجربیات همکاری و فرایندهای یادگیری مشترک می‌تواند بر اعتبار و تقویت ارتباطات میان اعضا منجر شود (Flemes, 2013, p.1027).

دو رویکرد برای تحلیل شبکه در سیاست بین‌الملل به کار گرفته شده است. نخست اینکه شبکه‌ها را به‌عنوان ساختارهایی در نظر می‌گیرد که بر رفتار اعضای خود تأثیر می‌گذارند. در این رویکرد شبکه‌ها به‌صورت عمدی توسط بازیگران طراحی نشده‌اند. رویکرد دوم بر طراحی شبکه‌ها به‌صورت عمدی تأکید دارد. شبکه‌های در این رویکرد با هدایت و جهت‌دهی به اقدامات اعضای شبکه می‌توانند بر شرایط بین‌المللی و منطقه‌ای مؤثر باشند (Kahler, 2009, p.4). در این میان، اهداف اعضا و هدف اساسی شکل‌گیری شبکه بر راهبردها و پویایی شبکه اثرگذار است. در واقع، برقرار پیوند میان گره‌های مختلف به‌صورت شبکه‌ای، نیازمند برقراری پیوند

میان اهداف اعضا خواهد بود که این اهداف، خود در بسترهای افقی-عمودی پیش‌گفته شکل گرفته و قوام می‌یابند.

پژوهش حاضر با در نظر داشتن مفاهیم پیش‌گفته، یعنی بسترهای افقی-عمودی ائتلاف‌ها و شبکه‌سازی در روابط بین‌الملل تلاش می‌کند نشان دهد که رژیم صهیونیستی از الگوی اتحادهای سنتی (دکترین پیرامونی و رویکرد جداسازی) عبور کرده و در حال حرکت به سمت شبکه‌سازی میان بازیگران (گره‌ها)، بر اساس اهداف قابل جمعی است تا دستاوردهای ائتلافی خود را بیشینه سازد.

۳. شبکه‌سازی منطقه‌ای رژیم صهیونیستی

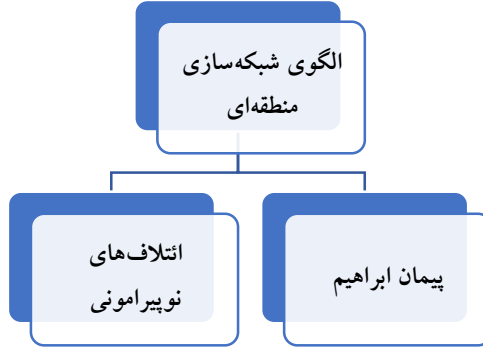
منطقه غرب آسیا نیز از تحولات ایجاد شده پس از جنگ سرد مصون نمانده و ساختار نظم در این منطقه به سمت شبکه‌ای شدن حرکت کرده است (Ghasemi, F. & Hashemi, 2022, p.458). در همین راستا، در سال ۱۹۹۳، شیمون پرز، وزیر امور خارجه رژیم، پیشنهاد کرد که رویکرد سنتی به امنیت که اساساً مبتنی بر خوداتکایی است، دیگر موضوعیت ندارد و باید با رویکرد منطقه‌ای جایگزین شود (Peres & Naor, 1993:62). برداشت شیمون پرز در واقع بازتاب‌دهنده توجه فزاینده رژیم صهیونیستی به نظم منطقه‌ای و ضرورت تأثیرگذاری بر این نظم به شکلی نوین است.

محیط منطقه‌ای رژیم صهیونیستی، دربرگیرنده بازیگران متعددی است که ادراک، اهداف و نیازهای مختلفی دارند. به بیان دیگر، برای تأثیرگذاری بر نظم منطقه‌ای رژیم صهیونیستی نیازمند جلب همکاری بازیگران متعدد اعم از بازیگران عربی و غیرعرب در موقعیت‌های جغرافیایی مختلف است. با ارجاع به چهارچوب مفهومی پیش‌گفته، رژیم صهیونیستی نیازمند ایجاد زمینه‌هایی مشترک میان اعضا (گره‌ها) بوده که بتواند شبکه‌ای مؤثر ایجاد نماید.

پژوهش حاضر دو رکن پیمان ابراهیم و ائتلاف‌های نوپیرامونی را، به‌عنوان اجزای کلیدی در الگوی شبکه‌سازی رژیم صهیونیستی شناسایی می‌کند. به بیان دیگر، «شبکه‌سازی منطقه‌ای» رژیم صهیونیستی با رکن پیوند ابراهیم به تجمیع اهداف و جهت‌گیری‌های مشترک میان بازیگران (گره‌ها) در جهان عرب می‌پردازد و هم‌زمان، رکن ائتلاف‌های نوپیرامونی بازیگران (گره‌ها) در فضای غیرعربی را گرد هم می‌آورد. رژیم صهیونیستی برای شکل‌دادن به «الگوی شبکه‌سازی منطقه‌ای» خود به‌عنوان یک برنامه بلندمدت از هر دو رکن مذکور برای ایجاد ائتلاف منطقه‌ای و تأثیرگذاری

بر سیستم استفاده کرده است تا علاوه بر فرایند عادی‌سازی و تثبیت جایگاه خود، بازدارندگی مناسب را در برابر تهدیدات وجودی تقویت کند.

نمودار ۲: ارکان شبکه‌سازی منطقه‌ای رژیم صهیونیستی

گفتنی است در شبکه‌سازی پیوندهای رژیم صهیونیستی، آمریکا نقش پررنگی را ایفا می‌کند؛ زیرا ایالات متحده آمریکا در منطقه راهبردی خاورمیانه به‌عنوان مرکز ارتباطی میان واحدها اقدام می‌کند که این امر ناشی از فقدان یک قدرت درون منطقه‌ای مسلط، به‌هم‌ریختگی درونی، عدم علاقه جدی یا اولویت سایر قدرت‌های بزرگ در رقابت با آمریکا، تمرکز توان استراتژیک آمریکا در استیلا بر این منطقه است (Ghasemi, 2008, 114). در ادامه ارکان الگوی شبکه‌سازی رژیم صهیونیستی در منطقه غرب آسیا و عناصر کلیدی آن در پیوندسازی میان اعضا (گره‌ها) مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۳-۱. پیمان ابراهیم

پس از قریب به دو دهه ارتباطات غیرعلنی، سرانجام در سال ۲۰۲۰ توافقات عادی‌سازی موسوم به پیمان ابراهیم میان رژیم صهیونیستی، امارات متحده و بحرین رونمایی شد. پیمان ابراهیم بیش از آنکه زمینه‌ساز برقراری روابط گرم میان بحرین و امارات با رژیم صهیونیستی باشد، مولود توسعه روابط پنهانی این بازیگران در سنوات گذشته است (Simon, 2021, p. 3). در واقع از دهه ۹۰ میلادی، رویکرد کشورهای حاشیه خلیج فارس در قبال این رژیم فاقد یکپارچگی بوده است و این بازیگران به اتکای محاسبات داخلی و منطقه‌ای خود وارد سطوح مختلفی از مناسبات دوجانبه با رژیم صهیونیستی شده‌اند.

در این میان، امارات متحده عربی به‌رغم ابعاد کوچک و موقعیت آسیب‌پذیر جغرافیایی خود مایل است مبدل به بازیگری مستقل در سطح منطقه‌ای گردد و روند روبه‌رشد مداخلات این کشور در یمن، لیبی و سوریه آشکارکننده نیاز فزاینده آن کشور به توسعه ائتلاف‌های منطقه‌ای است. باید توجه داشت که امارات متحده علاوه بر تصور تهدیدی که از ایران برای خود بر ساخته است، اخوان‌المسلمین و انصارالله یمن را تهدیدی بالقوه می‌پندارد و تمایل به موازنه با کنشگران مذکور در منطقه غرب آسیا، یکی از عوامل مؤثر در پیگیری توافق عادی‌سازی توسط امارات بوده است (Dalton & Shah, 2021, pp.2-6).

بحرین نیز با توجه به جمعیت قابل توجه شیعه و فشار فزاینده از سوی مخالفان (Biuck, 2020, pp.200-201)، بقای خود را به شکل قابل توجهی متضمن توسعه ائتلاف‌های مختلف به‌منظور کاهش نفوذ و تأثیرگذاری جمهوری اسلامی ایران در منطقه به‌ویژه میان جریان‌های شیعی می‌داند و با این هدف، به جرگه منعقدکنندگان پیمان ابراهیم پیوسته است (Morsy, 2021, p.7). پیمان ابراهیم در حقیقت اعلام حضور رسمی ائتلافی است میان امارات متحده عربی، بحرین و رژیم صهیونیستی که در تلاش است با میانجیگری ایالات متحده، سایر طرف‌های عربی را نیز با خود همراه نماید و بر وزن منطقه‌ای خود در غرب آسیا بیفزاید. روند توسعه مشارکت سایر کشورهای عربی با عملیات طوفان الاقصی و حملات شدید رژیم صهیونیستی به منطقه غزه و لبنان تضعیف شد. گفتنی است؛ پیش از عملیات طوفان الاقصی و بروز تنش در مناسبات رژیم صهیونیستی با کشورهای منطقه، مذاکرات میان عربستان، ایالات متحده و رژیم صهیونیستی پیشرفت قابل توجهی داشت و انعقاد توافق عادی‌سازی، حتمی به نظر می‌رسید (Pressman, 2024, pp. 5-6).

با عنایت به تحولات اخیر و تضعیف عادی‌سازی با عربستان، ایالات متحده در تلاش است تا از اهرم امتیازدهی در عرصه نظامی و همچنین توسعه همکاری‌های اقتصادی به‌عنوان عامل ترغیب‌کننده استفاده کند. به‌عنوان مثال، بر اساس گزارش‌ها برخی از امتیازاتی که از سوی عربستان در قبال انعقاد توافق عادی‌سازی درخواست شده شامل امضای توافق‌نامه دفاعی و دریافت تضامین امنیتی در کنار یک برنامه هسته‌ای غیرنظامی است (Blanchard, 2024, pp. 8-11). در مجموع پیمان ابراهیم برخلاف توافقات گذشته رژیم با کشورهای عربی، بسیار پیچیده‌تر و مبتنی بر توسعه روابط در حوزه‌های مختلف به‌ویژه حوزه‌های امنیتی، نظامی و اقتصادی است که این

مسئله با عنایت به تمایل ایالات متحده آمریکا برای افزایش تمرکز بر شرق آسیا، مورد استقبال دول عربی حاشیه خلیج فارس نیز می‌باشد.

پیمان ابراهیم به‌عنوان یکی از ارکان در الگوی شبکه‌سازی منطقه‌ای رژیم صهیونیستی واجد سه ویژگی محوری است. این ویژگی‌های محوری، در حقیقت پاسخ‌دهنده اهدافی مشترکی در یکی از بسترهای افقی یا عمودی میان اعضا (گره‌ها) در شبکه هستند. «به حاشیه راندن مسئله فلسطین»، «ایران هراسی» و «تقویت پیوندهای نظامی» از جمله عناصر کلیدی در این پیمان است که نمایانگر گسست از دو رویکرد موسوم به دکترین پیرامونی و راهبرد جداسازی نیز هست.

۳-۱-۱. به حاشیه بردن مسئله فلسطین

پیمان ابراهیم به‌عنوان یکی از ارکان شبکه‌سازی منطقه‌ای، تفاوتی ماهوی با توافقات عادی‌سازی پیشین میان رژیم صهیونیستی، مصر و اردن دارد؛ چرا که در توافقات قبلی مسئله فلسطین و سرزمین‌های اشغالی به‌عنوان جزئی جدایی‌ناپذیر از روند مذاکرات و محتوای توافق در نظر گرفته شده بود و از همین‌رو بسیاری این توافقات را «صلح سرد» نامیده‌اند (Owen, 2013, p. 18)؛ اما در توافقات موسوم به پیمان ابراهیم، مسئله فلسطین به نفع سایر مسائل در حاشیه قرار گرفته است. بر همین اساس است که وزیر خارجه وقت دولت خودگردان، ضمن محکوم نمودن این فرایند جدید، کناره‌گیری فلسطین از ریاست اتحادیه عرب را اعلام نمود (al-Maliki, September 22, 2020). در واقع، طرد و به حاشیه راندن بحران ناشی از اشغال و مسئله فلسطین یکی از مؤلفه‌های مهم در الگوی توافقی‌های جدید میان رژیم صهیونیستی و کشورهای عربی است که در مورد امارات و بحرین، به افراطی‌ترین شکل آن نمایان شده است و در قالب آن، ابوظبی و منامه به شکلی فزاینده از طرف‌های فلسطینی دور شده و به تعامل با رژیم صهیونیستی پرداخته‌اند (Krasna, January 5, 2024). گفتنی است مؤلفه‌هایی چون مشارکت فعال و مؤثر دولت آمریکا، عدم وجود مرز مشترک میان سرزمین‌های اشغالی و کشورهای طرف توافق و نبود سابقه جنگ میان این کشورها و رژیم صهیونیستی (Barari, 2020, p. 2) و در کنار تهدید نمایی ایران به‌عنوان یکی دیگر از ویژگی‌های محوری پیمان ابراهیم، روند عادی‌سازی روابط میان این سه بازیگر را تسهیل نموده است. در مجموع، طرد و به حاشیه راندن مسئله فلسطین به‌عنوان یکی از عناصر واگرایی میان جهان عرب و رژیم صهیونیستی را می‌توان در زمره

اهدافی دانست که به موجب پیمان ابراهیم برآورده شده و پیوند میان گره‌ها در این رکن را امکان‌پذیر می‌سازد.

۳-۱-۲. ایران‌هراسی^۱

فضای متصلب دوران دو قطبی، امکان کنشگری رژیم صهیونیستی برای تهدیدسازی امنیتی علیه جمهوری اسلامی ایران را محدود کرده بود. ضمن اینکه در حدود یک دهه مابین وقوع انقلاب اسلامی در ۱۹۷۹ و فروپاشی شوروی در ۱۹۹۱ رژیم بعث عراق مهم‌ترین تهدید منطقه‌ای برای صهیونیست‌ها محسوب می‌شد و رژیم صدام از ژانویه تا فوریه ۱۹۹۱، حملات موشکی مستقیمی علیه رژیم صهیونیستی انجام داده بود. پایان‌یافتن نظام دو قطبی و هم‌زمان نابودی صدام از طریق مداخله مستقیم آمریکا (Waxman, 2009, p.2)، فضای مناسبی را در اختیار رژیم صهیونیستی قرار داد تا به‌منظور حرکت بلندمدت به سوی اشکالی از توافق و ائتلاف با بازیگران عرب منطقه، اقدام به امنیتی‌سازی ایران و خلق برساخت تهدیدی مشترک نماید.

رژیم صهیونیستی در این مسیر موضع اصولی جمهوری اسلامی ایران نسبت به موجودیت خود را دستاویز قرار داد و در قالب رویکرد «ایران‌هراسی» تلاش نمود تا ضمن امنیتی‌سازی تحرکات منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران زمینه‌ای برای اشتراک منافع میان خود، ایالات متحده و کشورهای عربی ایجاد کند. این تلاش‌ها ابتدا در قالب متهم نمودن ایران به تجهیز گروه‌های مسلح در سطح منطقه مطرح گردید و سپس به‌طور ویژه بر برنامه هسته‌ای و پیشرفت‌های نظامی-دفاعی جمهوری اسلامی ایران متمرکز گردید. در همین راستا بود که در دهه ۹۰ میلادی، شیمون پرز نخست‌وزیر وقت رژیم صهیونیستی، ایران را «بزرگ‌ترین تهدید برای صلح و بزرگ‌ترین مشکل در خاورمیانه» برشمرد و هشدار داد که اگر جمهوری اسلامی ایران «به سلاح هسته‌ای و موشک‌های بالستیک دسترسی پیدا کند، به تهدیدی بزرگ‌تر از فلسطینیان تبدیل خواهد شد» (Parsi, 2007, p. 163).

در واقع، رژیم صهیونیستی در طول سه دهه گذشته یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین بازیگران در روند امنیتی‌سازی فعالیت‌های هسته‌ای ایران بوده است. در راستای ایفای حداکثری همین نقش بود که رژیم صهیونیستی در جریان مذاکرات هسته‌ای ایران و گروه ۵+۱ تلاش‌های خود را برای تثبیت «تصور تهدید» ایران میان کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس شدت بخشید و برای ایجاد بلوکی

۱. Iranophobia

منطقه‌ای در مخالفت با حل و فصل صلح‌آمیز پرونده هسته‌ای ایران وارد عمل شد. برخی تحلیلگران انعقاد برجام را نقطه عطفی در ایجاد هم‌سویی میان کشورهای عربی و رژیم صهیونیستی دانسته‌اند که به موجب آن، رژیم صهیونیستی تلاش نمود تا به کشورهای عرب حاشیه خلیج فارس القا کند که این توافق در واقع نقش ایران را در منطقه به رسمیت می‌شناسد و با انعقاد آن، کشورهای عرب حاشیه خلیج فارس در تأمین امنیت خود در برابر ایران بدون تحریم دچار بحران خواهند بود (Sharma, 2021, p. 84-85). از این‌رو؛ شدیدترین انتقادات به پیشرفت مذاکرات برجام از سوی رژیم صهیونیستی و برخی کشورهای عربی مطرح شد. در مجموع اقدامات گسترده رژیم صهیونیستی برای ترویج ایران‌هراسی و تهدید نمایی فعالیت‌های ایران در حوزه‌های منطقه‌ای، موشکی و هسته‌ای، یکی از زمینه‌های مهم در عدول کشورهای عربی از نگرش پیشین خود به برقراری روابط با رژیم بوده است و هم‌زمان، هدفی مشترک برای گروه‌های این رکن ائتلاف ایجاد نموده است. باید توجه داشت که الگوی برآمده از پیمان ابراهیم، با سومین ویژگی محوری خود به این تصور تهدید مشترک پاسخ داده است و در حقیقت، این عنصر را به‌منظور توجیه عنصر سوم در پیوندسازی به کار گرفته است. این ویژگی عبارت است از تلاش برای تقویت پیوندها در حوزه‌های نظامی و امنیتی که در ادامه درباره آن بحث شده است.

۳-۱-۳. پیوند نظامی و اقتصادی با کشورهای عربی

سلسله تظاهرات و خیزش‌های مردمی در کشورهای عربی که از آن‌ها با عناوینی چون بیداری اسلامی یاد می‌شود، تأثیر به‌سزایی در برداشت حاکمان کشورهای عربی از تزلزل یا تداوم ثبات موقعیتی خود ایجاد کرد و سرایت این خیزش‌ها از شمال آفریقا به بحرین و یمن، موجب شد که دولت‌های حاشیه خلیج فارس با بحران امنیتی مستقیمی در همسایگی خود مواجه شوند (Aissa, 2012, p. 6). با توجه به تعلق ایالات متحده در حمایت از حاکمان عرب منطقه، رژیم صهیونیستی به‌عنوان مدافع حفظ وضع موجود در جهان عرب و حامی ضمنی حکام عرب حاشیه خلیج فارس وارد عمل شد؛ چرا که برآورد این رژیم از افکار عمومی ملت‌های عرب و همچنین روندهای بیداری اسلامی این بود که سقوط حکام عرب به استقرار نیروهایی خواهد انجامید که موضع آشتی‌ناپذیرتری نسبت به این رژیم اتخاذ می‌کنند (Rabi, June 1, 2024). با همین تصور بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی، به‌طور ضمنی از مداخله عربستان و امارات در بحرین با پرننگ کردن تهدید ایران دفاع کرد و

مدعی شد این مداخله ضامن منافع جهانیان است و موجب می‌شود که مسیر بزرگ‌ترین ذخایر تأمین‌کننده نفت در جهان در اختیار جمهوری اسلامی ایران و نیروهای هم‌سو با تهران قرار نگیرد (Allen, March 17, 2021).

از آن زمان تاکنون، به نظر می‌رسد طرف‌های عربی، رژیم صهیونیستی را به‌مثابه متحدی قابل اتکا برای تداوم حاکمیت خود یافته و تلاش نموده‌اند تا همکاری‌های نظامی و امنیتی خود را با این رژیم گسترش دهند. بر همین اساس؛ مذاکره برای دستیابی به امتیازات فنی و نظامی، یکی از اصلی‌ترین بخش‌های مذاکرات عادی‌سازی بوده است (Fiore, 2020, p. 2). در واقع رژیم صهیونیستی به کمک توانایی‌های خود در عرصه فناوری و صنایع نظامی و همچنین نفوذی که بر تصمیمات ایالات متحده در این حوزه‌ها دارد، مشوق‌های نظامی و فناورانه متعددی را در مذاکرات عادی‌سازی روابط با کشورهای عربی به نفع خود مورد استفاده قرار داده است. به‌طور مثال هم‌زمان با انعقاد پیمان ابراهیم، با موافقت و مشورت رژیم صهیونیستی، توافق اولیه‌ای نیز برای فروش جنگنده‌های اف-۳۵ توسط ایالات متحده به امارات متحده عربی منعقد گردید (Stone, January 20, 2021).

به‌طور ویژه باید توجه داشت که فناوری پهپادی مبدل به یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های رقابت و مواجهه در غرب آسیا گردیده است؛ چرا که روند منازعات جاری از لیبی و سوریه تا عراق و یمن، به شکل فزاینده‌ای توسط قابلیت‌های پهپادی بازیگران دگرگون شده‌اند. رژیم صهیونیستی از میانه دهه ۸۰ میلادی تبدیل به یکی از بازیگران پیشتاز در صنایع پهپادی شده است و بزرگ‌ترین صادرکننده این تکنولوژی در جهان به شمار می‌رود و قراردادهای متعددی برای صادرات پهپاد به جمهوری آذربایجان، انگلیس، فرانسه، آلمان، لهستان، هلند، اسپانیا و هند منعقد کرده است. از سوی دیگر، توانایی‌های بومی پهپادی ایران و ترکیه مبدل به یکی از ابزارهای تثبیت قدرت منطقه‌ای و پیشبرد سیاست خارجی این دو کشور گردیده است و همین مسئله موجب شده تا کشورهای عرب حاشیه خلیج فارس به فکر توسعه ناوگان پهپادی از رهگذر پیمان ابراهیم بیفتند (Soliman, July 28, 2022). در این میان؛ آسیب‌پذیری امارات در مقابل حملات پهپادی انصارالله یمن رغبت این کشور را برای دستیابی به فناوری‌های پیشرفته رژیم صهیونیستی در حوزه ضد پهپادی افزایش داده است و یکی از اولین تفاهم‌نامه‌های همکاری میان شرکت‌های اماراتی با صنایع هوایی رژیم صهیونیستی برای توسعه یک سیستم کاملاً خودکار ضد پهپاد منعقد شد (Helou, March 11, 2021).

همکاری‌های نظامی رژیم صهیونیستی و کشورهای حاشیه خلیج فارس در قالب این ائتلاف جدید، محدود به حوزه پهپادی نمی‌شود و در سایر حوزه‌های نظامی نیز جریان یافته است. رژیم صهیونیستی و امارات در نوامبر ۲۰۲۱ پروژه‌ای مشترک را برای طراحی و تولید شناورهای بدون سرنشین (شپهاد)^۱ آغاز نمودند که قادر خواهد بود برای مقابله با زیردریایی، مین‌روبی، دیده‌بانی و سایر عملیات دریایی مورد استفاده قرار گیرد (Frantzman, November 18, 2021). همچنین نسخه‌ای از سامانه دفاعی باراک^۲ پس از انعقاد توافق ابراهیم در اختیار امارات متحده عربی قرار گرفته است (Egozi, October 19, 2022).

علاوه بر موارد مذکور، رژیم صهیونیستی تفاهم‌نامه همکاری‌های نظامی با بحرین را نیز در ابتدای سال ۲۰۲۲ منعقد کرد (Barrington, February 3, 2023). حتی پیش از انعقاد این تفاهم‌نامه، نیروهای دریایی امارات، بحرین، رژیم صهیونیستی و ایالات متحده در نوامبر ۲۰۲۱ اولین مانور دریایی مشترک خود را به صورت رسمی در دریای سرخ برگزار کردند که این مانور دریایی از سوی مقامات رژیم صهیونیستی به عنوان سرآغازی برای همکاری‌های نظامی چندجانبه به رهبری آمریکا برای مهار قدرت‌نمایی منطقه‌ای ایران معرفی شد (Barrington & Heller, November 11, 2021). از این رو می‌توان پیوندهای نظامی را به مثابه سومین عنصر پیوندساز میان گره‌های این رکن در نظر گرفت.

علی‌رغم اهمیت محوری تبادلات نظامی، همکاری طرفین محدود به حوزه نظامی نمی‌شود و ائتلاف مذکور بر توسعه مناسبات اقتصادی دوجانبه طرف‌ها نیز تأکید ویژه‌ای دارد. به عنوان مثال در دسامبر ۲۰۲۱، یکی از شرکت‌های نفتی اماراتی ۲۲ درصد از سهم میدان گازی تمر را به ارزش یک میلیارد دلار خریداری کرد. همچنین رژیم صهیونیستی و امارات در مارس ۲۰۲۲ «موافقت‌نامه تجارت آزاد» منعقد کردند که در واقع اولین موافقت‌نامه تجارت آزاد میان رژیم صهیونیستی و یک کشور عربی است. امارات متحده و رژیم صهیونیستی از چشم‌انداز افزایش تجارت ۱/۲ میلیارد دلاری سال ۲۰۲۱ به بیش از ۱۰ میلیارد دلار تا سال ۲۰۲۷ سخن گفته‌اند (Vakil & Quiliam, 2023, p.40) و در ابتدای سال ۲۰۲۳ اقدام به انعقاد «موافقت‌نامه جامع مشارکت اقتصادی»^۳ کرده‌اند که به موجب آن دسترسی گسترده‌تری برای

۱. Unmanned Surface Vessels (USVs)

۲. Barak Air Defense System

۳. Comprehensive Economic Partnership Agreement

کسب‌وکارها به بازارهای یکدیگر فراهم می‌شود. این دسترسی‌ها در قالب کاهش تعرفه در قریب به ۹۹ درصد از ارزش تجارت موجود فی‌مابین دو بازیگر و دربرگیرنده بیش از ۹۶ درصد از کد تعرفه‌های کالایی خواهد بود و در بخش خدمات نیز این موافقت‌نامه شامل خدمات کسب‌وکار، ارتباطات، توزیع، مالی، گردشگری، حمل‌ونقل و محیط زیست می‌شود (UAE Ministry of Economy, April 1, 2023). علاوه بر توافقات پیشین، یوسف العتیبه، سفیر امارات متحده عربی در ایالات متحده، از تشکیل «منطقه آزاد ابراهیمی»^۱ سخن گفته و از ایالات متحده خواسته است تا در عملیاتی شدن این ایده نقش‌آفرینی کند (Walla, September 15, 2023).

۳-۲. الگوی ائتلاف‌های نوپیرامونی

هم‌زمان با پیگیری ائتلاف‌ها با بازیگران عرب در غرب آسیا، رژیم صهیونیستی اقدام به بازنگری عمل‌گرایانه در الگو و کشورهای هدف خود ذیل «دکترین پیرامونی»^۲ نموده است که از این نسخه جدید می‌توان با عنوان «الگوی نوپیرامونی» یاد کرد که این الگوی نوپیرامونی و پیمان ابراهیم، دو پایه و رکن کلان در تحقق الگوی «شبکه‌سازی منطقه‌ای» توسط رژیم صهیونیستی به شمار می‌رود. در رویکرد نوپیرامونی و در میان بازیگران غیرعرب منطقه ترکیه، جمهوری آذربایجان و اقلیم کردستان سه بازیگر هدف برای ائتلاف منطقه‌ای رژیم صهیونیستی به شمار می‌روند که در ادامه به هر یک پرداخته می‌شود.

۳-۲-۱. ترکیه و آذربایجان

هدف آنکارا از توسعه روابط با تل‌آویو، کسب کمک‌های فنی در بسیاری از حوزه‌ها از جمله نظامی و همچنین بهبود تصویر ترکیه در نگاه لابی‌های یهودی با هدف تأثیرگذاری بر سیاست خارجی آمریکا بوده است (Abadi, 1995, p. 12) و بر همین اساس است که علی‌رغم زوال کمالیسم و روی کار آمدن اسلام‌گرایان از سال ۲۰۰۲، ترکیه کماکان به توسعه روابط خود با رژیم صهیونیستی ادامه داده است. از طرف دیگر، باید توجه داشت که ترکیه علاوه بر موازنه‌سازی در غرب آسیا، تمایل ویژه‌ای به موازنه‌سازی در دریای مدیترانه دارد و از همین‌رو، برای جلوگیری از ظهور اتحاد‌های احتمالی میان رژیم صهیونیستی و نیروهای واگرا با این بازیگر، یعنی

۱. Abrahamic Free Zone

۲. A Pragmatic Reset of Israel's Periphery Doctrine

قبرس و یونان وارد عمل شده است (Maleki & Hoseini yazdi 2023.p183). رژیم صهیونیستی نیز با وجود اختلافات متعدد در موضوعاتی همچون بیداری اسلامی، فعالیت‌های اخوان المسلمین و راهبردهای منطقه‌ای همچنان ترجیح می‌دهد تا ترکیه را به‌مثابه یک وزنه سیاسی منطقه‌ای در کنار خود داشته باشد (Daniel, 2022, pp. 23-24).

در امتداد روابط با ترکیه، فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و تغییرات در نظم حاکم بر مناسبات منطقه‌ای، فضای جدیدی در میان هفت کشور مسلمان‌نشین آسیای مرکزی و قفقاز به‌ویژه آذربایجان برای پیشبرد «دکترین بن‌گورین» فراهم نمود (Moosavi & Badiee Azandahi, 2022, pp.29-31). ائتلاف با بازیگران مختلف در قفقاز و آسیای مرکزی علاوه بر آنکه در یک بستر کلان‌تر به‌مثابه گسترش نفوذ رژیم صهیونیستی در بخش‌هایی از جهان اسلام قابل تحلیل است، هم‌سویی قابل توجهی نیز با هدف مهار جمهوری اسلامی ایران در محیط منطقه‌ای دارد و رژیم صهیونیستی در سال‌های اخیر تمرکز ویژه‌ای بر پیشبرد این هدف در قفقاز جنوبی نشان داده است. ترغیب جمهوری آذربایجان توسط رژیم صهیونیستی برای جنگ‌افروزی بر سر کریدور زنگزور را در همین قالب می‌توان مورد بررسی قرار داد. در واقع، مقامات صهیونیست از بیان علنی این هدف ابایی ندارند و «الی کوهن» وزیر خارجه رژیم صهیونیستی در مراسم افتتاح سفارت باکو در تل‌آویو عنوان کرده است که از نظر وی «جمهوری آذربایجان و رژیم صهیونیستی درباره خطر ایران با هم اشتراک نظر دارند و از تمامی راه‌کارهای سیاسی و اقتصادی و در عین حال یک تهدید نظامی قاطع و معتبر علیه ایران استفاده می‌کنیم» (Cohen, march 29, 2023). ترکیه نیز علاوه بر تبادلات دوجانبه با رژیم صهیونیستی، نقش واسط را میان رژیم صهیونیستی و جمهوری آذربایجان ایفا می‌کند که این واسطه‌گری هم به لحاظ سخت‌افزاری و ژئوپلیتیکی و هم از منظر سیاسی و نرم‌افزاری به منصفه ظهور رسیده است (Novikova, December 2, 2022)؛ بنابراین می‌توان گفت؛ رژیم صهیونیستی در نوار جنوبی ایران به دنبال ایجاد ائتلافی عبری-عربی و در نوار شمالی نیز در پی شکل‌دهی به ائتلافی آذری-ترکی-صهیونیستی است که این ائتلاف دوم تهدیدات جدی‌تری را نیز متوجه جمهوری اسلامی ایران نموده است.

رژیم صهیونیستی همان‌گونه که درصدد تسری الگوی ائتلاف با بحرین و امارات به مصر، اردن و سایر کشورهای عربی است؛ در قفقاز جنوبی نیز درصدد گسترش ائتلاف به ارمنستان و سپس آسیای مرکزی می‌باشد. به‌طور ویژه، ارتقای روابط میان

ایروان و تل‌آویو و تأسیس سفارت ارمنستان در سرزمین‌های اشغالی در سال ۲۰۱۸ را می‌توان مؤید ادعای فوق دانست. هرچند ایروان در سال ۲۰۲۰ سفیر خود را از تل‌آویو به دلیل حمایت‌های تسلیحاتی رژیم صهیونیستی از جمهوری آذربایجان فراخواند؛ اما با توجه به رویکرد غرب‌گرایانه دولت پاشینیان احتمال پیوستن ارمنستان به محور شرقی- غربی^۱ و راه‌اندازی کریدور زنگرور در قالب یک توافق سیاسی مردود نخواهد بود.

۲-۲-۳. اقلیم کردستان عراق

فارغ از پیوندهای هویتی پیشینی میان کردها و یهودی‌ها، پس از عملیات دولت صدام حسین علیه کردها، عملیات امداد رسانی گسترده‌ای توسط جامعه یهودیان کرد ساکن سرزمین‌های اشغالی در کردستان عراق صورت پذیرفت و هم‌زمان لابی قدرتمند آیکپ در ایالات متحده آمریکا نیز به حمایت گسترده از کردهای عراق پرداخت. هدف از این امر افزایش فشار بر دولت عراق به‌عنوان یکی از مهم‌ترین حامیان فلسطین بود. پس از حمله آمریکا به عراق و نابودی رژیم بعث در این کشور، توسعه روابط دوجانبه به‌طور جدی‌تری مطرح و پیگیری شده است و در پرتو تحولات نوین منطقه‌ای همچون ظهور داعش در عراق و سوریه، همکاری میان کردهای عراق (به‌ویژه جریان بارزانی) و رژیم صهیونیستی رنگ و بوی اطلاعاتی- امنیتی بیشتری به خود گرفته است (Bengio, 2014, pp. 2-11). در واقع، الگوی نو پیرامونی نیز مشابه دکترین بن‌گورین علاوه بر ائتلاف با دولت‌ها، توجه ویژه‌ای به ائتلاف با بازیگران فرودولتی و حتی غیررسمی نشان می‌دهد. از همین روست که علی‌رغم عدم استقلال اقلیم کردستان در عراق و تعدد بازیگران سیاسی داخلی در آن، رژیم صهیونیستی توجه ویژه‌ای را به این منطقه از غرب آسیا مبذول داشته است.

در رابطه با تمایل کردهای عراق به توسعه روابط با رژیم صهیونیستی می‌توان به عواملی همچون حضور تاریخی یهودیان در عراق و رابطه آن‌ها با کردهای عراقی، دشمنی مشترک با اعراب، نیازهای اقتصادی، فنی و نظامی و نیاز به گسترش شبکه منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای حامیان در راستای ایجاد تعادل با مخالفان استقلال اقلیم اشاره کرد (Rajabi, 2021, p. 574). از سوی دیگر، نفوذ رژیم صهیونیستی در اقلیم کردستان علاوه بر منافع اقتصادی دارای وجوه اطلاعاتی- امنیتی پررنگی برای رژیم

۱. منظور از محور شرقی- غربی همان ائتلاف آذری- ترکی- صهیونیستی است.

است. این موضوع علاوه بر اقدام‌های کنترلی- جاسوسی می‌تواند منجر به ایجاد بازدارندگی در مقابل جمهوری اسلامی ایران در غرب آسیا در بلندمدت شود. همچنین حضور رژیم صهیونیستی در این منطقه بر چشم‌انداز ژئواکونومیکی تأثیرات بلندمدت نامطلوبی بر جای خواهد گذاشت و در نهایت مانعی قابل توجه در مسیر ایده‌های کریدوری و اقتصادی متصور میان ایران، عراق و سوریه خواهد شد. در حقیقت، تجربه ناخوشایند نفوذ رژیم صهیونیستی در جمهوری آذربایجان از قابلیت تکرار در اقلیم کردستان عراق برخوردار است و با عنایت به زمینه‌های همکاری دوجانبه مذکور، می‌توان مدعی شد که این منطقه خودمختار تبدیل به دوست جدید پیرامونی^۱ برای رژیم صهیونیستی شده است (Ağdemir, 2022, p.74).

۴. طوفان الاقصی و درهم‌ریختگی ائتلاف‌های رژیم صهیونیستی

عملیات طوفان الاقصی و متعاقب آن، حمله رژیم صهیونیستی به نوار غزه تأثیر به‌سزایی بر الگوی شبکه‌سازی منطقه‌ای این رژیم در محیط غرب آسیا در هر دو پایه پیمان ابراهیم و الگوی نو پیرامونی داشته است. به نحوی که این عملیات علاوه بر زیر سؤال بردن قدرت اطلاعاتی و امنیتی رژیم، افکار عمومی ملت‌های عرب را متوجه مسئله فلسطین کرده و به‌نوعی توانسته است بر رویکرد کشورهای عربی نیز اثرگذار باشد. به‌طور مثال عربستان سعودی، به‌عنوان رکنی مهم در چشم‌انداز شبکه‌سازی رژیم صهیونیستی، مذاکرات عادی‌سازی روابط را متوقف نموده و هم‌زمان از محکوم نمودن عملیات طوفان الاقصی اجتناب ورزیده است (Helmy, November 12, 2023). این عملیات هم‌زمان تأثیرات شدیدی بر چشم‌انداز روابط ترکیه و رژیم صهیونیستی و پیشبرد الگوی نوپیرامونی داشته است و رجب طیب اردوغان ضمن حمایت از پرونده نسل‌کشی طرح شده توسط آفریقای جنوبی علیه رژیم صهیونیستی در دیوان بین‌المللی دادگستری، در اظهاراتی بی‌سابقه این بازیگر را «دولت تروریستی» خطاب کرده و در عوض از حماس به‌عنوان یک نیروی سیاسی و مجاهد نام برده است (Kaleji, March 14, 2024).

عملیات مذکور، تنش‌های میان اردن و رژیم صهیونیستی را نیز افزایش داده است. حمایت مردم اردن از فرماندهان نظامی حماس بیانگر تحول عظیم در افکار عمومی این کشور و ارجحیت رویارویی نظامی به مذاکرات سیاسی است. این امر

۱. New Peripheral Friend for Israel

محدود به افکار عمومی نبوده و در سطح سیاسی نیز به منصفه ظهور رسیده است. به نحوی که ملک عبدالله نشست خود با جو بایدن را لغو کرده و وزیر خارجه این کشور تلاش‌های گسترده‌ای را برای تصویب قطعنامه آتش‌بس دائمی در مجمع عمومی سازمان ملل سازماندهی کرده است؛ بنابراین، عملیات مذکور روابط سیاسی دو کشور را به پایین‌ترین سطح رسانده است (Jbour, November 7, 2023). گفتنی است عملیات طوفان الاقصی بیش از سایر کشورهای عربی بر مصر اثر گذاشته است. واکنش انصارالله یمن به تداوم جنگ غزه در دریای سرخ و تنگه باب‌المندب، درآمد مصر از محل حق عبور کانال سوئز را کاهش داده و از سوی دیگر تبادلات اقتصادی مصر با رژیم صهیونیستی به‌ویژه در حوزه انرژی تحت تأثیر قرار گرفته است (ACAPS, 2024, pp. 2-5). عملیات نظامی رژیم مذکور در منطقه رفح به‌واسطه هجوم پناهندگان به مصر، می‌تواند موجب تشدید تنش گردد و حتی به تعلیق یا نقض توافق صلح میان دو طرف منجر گردد (Adetunji, February 15, 2024).

در مجموع تنش میان رژیم صهیونیستی، اردن و مصر با توجه به تأثیرپذیری مستقیم این کشورها از بحران در نوار غزه و کرانه باختری شدت بیشتری دارد. بر همین اساس چشم‌انداز ائتلاف‌های رژیم صهیونیستی در محیط منطقه‌ای پس از طوفان الاقصی در دو سطح قابل بررسی است. سطح اول که عبارت از چشم‌انداز تداوم ائتلاف‌های موجود یعنی ائتلاف رژیم صهیونیستی، امارات و بحرین است و سطح دوم که عبارت است از چشم‌انداز تسری و گسترش ائتلاف‌های مذکور یعنی مشارکت عربستان، اردن و سایر کشورهای عربی در این ائتلاف.

از منظر تداوم ائتلاف موجود، به نظر می‌رسد ائتلاف میان امارات، بحرین و رژیم صهیونیستی تأثیر چندانی از طوفان الاقصی و حملات پس از آن نپذیرفته باشد. در واقع، مخالفت امارات با جریان‌های اخوانی چون حماس یکی از مؤلفه‌های تعیین‌کننده در موضع امارات در قبال طوفان الاقصی بوده است و این کشور اولین کشور عربی به شمار می‌آید که پس از عملیات هفت اکتبر، اقدام به برقراری تماس رسمی با مقامات رژیم صهیونیستی نمود و از طریق وزارت خارجه خود نیز اقدام حماس را محکوم کرد. امارات متحده حمله زمینی رژیم صهیونیستی به غزه را محکوم و قریب به ۲۰ میلیون دلار کمک‌های انسان‌دوستانه برای فلسطینی‌ها ارسال کرده است و همچنین، تقاضای نشست فوق‌العاده شورای امنیت سازمان ملل برای محافظت از غیرنظامیان و وقفه انسان‌دوستانه در جنگ را مطرح نموده است؛ اما در همین حین تأکید کرده است که پیمان ابراهیم به حیات خود ادامه خواهد داد و

چهار هفته پس از عملیات طوفان الاقصی، علی راشد النعیمی که ریاست کمیته امور دفاعی، داخلی و روابط خارجی را در شورای ملی فدرال امارات بر عهده دارد، پیمان مذکور را سازوکاری برای مبدل ساختن منطقه به محیطی بر شمرده است که در آن همگی از امنیت و ثبات بهره می‌برند (Goren, November 6, 2023). بحرین نیز همانند امارات، حماس را به‌عنوان آغازگر جنگ و ایجادکننده تنش محکوم کرده است و در مجموع، به نظر می‌رسد پیوند راهبردی ایجاد شده میان امارات متحده عربی، بحرین و رژیم صهیونیستی از ضربه عملیات طوفان الاقصی به سلامت عبور کرده باشد. مهم‌ترین نگرانی طرف‌های بحرینی و اماراتی که به اعتراض پراکنده و تقاضای آتش‌بس منجر شده است، روند رو به گسترش جنگ در محیط منطقه‌ای است که در چهارچوب آن آسیب‌پذیری بالایی دارند.

از منظر تسری و گسترش ائتلاف، به نظر می‌رسد حداقل تا زمانی که رژیم صهیونیستی به عملیات خود در غزه ادامه دهد، عربستان مشارکت در گفت‌وگوهای عادی‌سازی را به تعویق خواهد انداخت؛ چرا که طرف عربستانی در موضوع مذاکرات عادی‌سازی نیم‌نگاهی نیز به مسئله فلسطین داشت و دست‌کم برای حفظ جایگاه رهبری خود در جهان عرب، به دنبال این بود که در قالب توافق خود امتیازاتی هرچند ناچیز برای تشکیل دولت مستقل فلسطینی در کرانه باختری از رژیم صهیونیستی دریافت کند. این موضوع در قالب راهبرد «زمین در برابر صلح» همواره مورد تأکید عربستان در دهه‌های اخیر بوده است (Teitelbaum, 2009, p.14). با این حال؛ بروز جنگی گسترده در نوار غزه و هم‌زمان، مواضع تند نیروهای راست‌گرای رژیم صهیونیستی درباره چشم‌انداز تشکیل دولت فلسطینی دستیابی به توافق در این عرصه را برای عربستان سخت خواهد کرد. از طرف دیگر، با توجه به تغییرات ناشی از عملیات طوفان الاقصی و افزایش هزینه عادی‌سازی روابط برای عربستان، به نظر می‌رسد این کشور درخواست امتیازات بیشتری در قبال بازگشت به مذاکرات و پیشبرد فرایند مذکور طرح نماید. عربستان با توجه به اینکه اکنون برقراری روابط با رژیم صهیونیستی را نسبت به زمان گذشته متضمن برداشتن گام جسورانه‌تری نزد افکار عمومی خود و در مقابل سایر بازیگران می‌پندارد، امتیازات بیشتری را از آمریکا و رژیم صهیونیستی در عرصه فناوری و نظامی تقاضا خواهد کرد. شایان ذکر است عربستان در دوره بایدن هدف برخی ممنوعیت‌ها در خرید سلاح و تجهیزات نظامی شده است که در حال حاضر با توجه به پیشرفت مذاکرات صلح در یمن در صد برطرف ساختن آن‌هاست و به‌طور قطع تلاش خواهد کرد تا در صورت احیای روند

مذاکرات، امتیازات نظامی دریافتی خود را به نحوی افزایش دهد که در موارد مشابه دست بالاتر را داشته باشد.

در مجموع، عملیات طوفان الاقصی برای مدت نامعلومی مانع تسری و گسترش ائتلاف‌های رژیم صهیونیستی در محیط غرب آسیا خواهد شد و چشم‌انداز تحولات غزه، تأثیر به‌سزایی در پیاده‌سازی الگوی شبکه‌سازی منطقه‌ای توسط رژیم صهیونیستی دارد. به‌عنوان مثال، شکست حماس و کنترل کامل غزه توسط این رژیم می‌تواند زمینه را برای مذاکره طرف‌های عربی و رژیم صهیونیستی در قالب تعریف سازوکار اداره جدید یا واگذاری اداره غزه به دولت خودگردان در پی داشته باشد و زمینه را برای عادی‌سازی روابط دوباره هموار کند. در مقابل؛ تداوم حضور حماس در غزه موجب تقویت نقش قطر در آینده نظم منطقه‌ای خواهد شد و رژیم صهیونیستی این نقش را از نظر دور نخواهد داشت. لذا علی‌رغم اینکه مذاکرات عادی‌سازی میان اعراب و رژیم صهیونیستی متوقف شده است، اما اصل آن کماکان در دستور کار است و طرفین با حل و فصل نسبی جنگ در غزه، مجدداً وارد مذاکره خواهند شد.

نتیجه‌گیری

استدلال اصلی پژوهش حاضر این بود که تغییر در شرایط بین‌المللی و منطقه‌ای موجب تغییر در الگوی اتحاد‌های رژیم صهیونیستی از اتحاد‌های دوجانبه به سمت شبکه‌سازی اتحادها شده است. نتیجه مطالعه پیش‌رو نشان داد که شبکه‌سازی ائتلاف‌های رژیم بر مبنای دو محور اساسی شکل گرفته است. نخست، «ایجاد پیوندهای مشترک با کشورهای عربی در قالب پیمان ابراهیم» و «دوم تداوم ائتلاف با کشورهای ترکیه، جمهوری آذربایجان و اقلیم کردستان در قالب ائتلاف‌های نوپیرامونی.» هسته کانونی شکل‌دهی به الگوی نوین اتحادها منطبق بر دو سطح عمودی و افقی یعنی حل چالش‌های داخلی و خارجی می‌باشد. در سطح عمودی، هدف کنترل و مدیریت تنش‌ها و تعارضات برخاسته از اشغالگری است؛ چرا که بخش قابل توجهی از جمعیت آن سرزمین (فلسطینی‌ها) این رژیم را غاصب و فاقد مشروعیت می‌شمارند و از زمان تأسیس تاکنون همواره مبارزات علیه تداوم اشغالگری و گسترش آن به قلمروهای جدیدتر در درون سرزمین فلسطین ادامه داشته است. نحوه مواجهه رژیم صهیونیستی با اعتراضات فلسطینی‌ها نه تنها منجر به کاهش یا حل و فصل تنش‌ها نشده بلکه بر شدت آن‌ها نیز افزوده است که وقوع عملیات طوفان الاقصی نمونه بارز این تنش انباشته شده می‌باشد. رژیم صهیونیستی

برای ایجاد یک پیوند شبکه‌ای با بازیگران عرب در قالب الگوی نوین، تلاش می‌کند مسئله فلسطین را در جهان اسلام به حاشیه برده و از مسئله‌ای فراملی، منطقه‌ای و جهانی به مسئله‌ای فروملی و داخلی تقلیل دهد. از این طریق، در حقیقت یک هدف سلبی میان گروه‌های مختلف ائتلاف پدیدار شده است و هم‌زمان، امکان کنشگری علیه نیروهای مقاومت فلسطینی افزایش خواهد یافت. در سطح افقی نیز رژیم اشغالگر قدس با اتحاد و ائتلاف به دنبال افزایش مشروعیت خود و پیوند زدن امنیت سرزمین‌های اشغالی به امنیت منطقه‌ای بوده است. تقویت ایران هراسی هسته مرکزی این سطح از ائتلاف‌سازی رژیم است. بر همین اساس، ایران هراسی به‌عنوان یکی از مبانی اصلی در الگوی نوین رژیم بالأخص در رکن پیمان ابراهیم به منصف ظهور رسیده است.

در بستر فراهم شده برای ایجاد شبکه ائتلاف‌های رژیم، تل‌آویو توانسته است روابط پیچیده‌ای با حکومت‌های ملی و فروملی مبتنی بر منافع مشترک تنظیم نماید. توانمندی‌های رژیم در عرصه‌های نظامی، تکنولوژی، تسلیحاتی و اخیراً تجاری و همچنین حمایت‌های بی‌دریغ آمریکا از رژیم، نقش مهمی در جذب متحدان و پیوند زدن گروه‌های این شبکه به یکدیگر داشته است. به بیان دیگر، بازیگران عضو شبکه، بر مبنای منافع خود اقدام به تقویت ارتباط با رژیم صهیونیستی کرده‌اند. دسترسی رژیم به منابع کمیاب در عرصه‌های نظامی، اطلاعاتی و تسلیحاتی در جلب مشارکت کشورهای منطقه نیز مؤثر بوده است.

در مجموع می‌توان گفت که در نظم در حال گذار بین‌المللی آمریکا به کاهش حضور در منطقه غرب آسیا ذیل استراتژی چرخش به آسیا تمایل پیدا کرده است؛ بنابراین الگوهای قبلی اتحاد و ائتلاف پاسخگوی رژیم صهیونیستی در غرب آسیا نخواهد بود؛ زیرا خروج تدریجی آمریکا از منطقه به معنای استقلال عمل بیشتر بازیگران حاضر در غرب آسیا خواهد بود که لزوماً در زمین رژیم صهیونیستی بازی نخواهند کرد. تل‌آویو با درک وضعیت مذکور به دنبال شبکه‌سازی در منطقه غرب آسیا است که امکان کنش‌های ضد صهیونیستی بازیگران پس از خروج آمریکا از منطقه را کاهش خواهد داد. سازوکار اصلی این راهبرد وابستگی متقابل میان کشورهای عضو شبکه با محوریت رژیم صهیونیستی است. این جایگاه محوری در حوزه‌های متنوع از جمله سیاسی، امنیتی و اخیراً تجاری به دنبال تثبیت جایگاه رژیم در منطقه غرب آسیا و وابسته کردن بیشتر اعضای شبکه به تل‌آویو است. به بیان دقیق‌تر، رژیم صهیونیستی در الگوی شبکه‌سازی منطقه‌ای در قالب پیمان

ابراهیم و ائتلاف‌های نوپیرامونی به دنبال عادی‌سازی روابط و پیشبرد طرح‌هایی مانند کریدور آیمک، ای ۲ یو ۲ و ایده دروازه جهانی اروپا است. تل‌آویو از طریق این ابتکارات به دنبال تثبیت جایگاه خود به‌عنوان پل ارتباطی هندو آرام به اروپا می‌باشد. توسعه اتحادها و ائتلاف‌های رژیم در نهایت منجر به گسترده‌تر شدن کنشگری آن در منطقه و پیوند امنیت سرزمین‌های اشغالی به سایر کشورها می‌شود. این امر نه تنها رژیم را از فشارهای داخلی نجات خواهد داد بلکه، فشارهای خارجی از سوی دولت‌ها و ملت‌های منطقه را تضعیف خواهد کرد. در صورت به سرانجام رسیدن راهبرد مذکور هزینه‌های اقدام علیه رژیم صهیونیستی به شدت افزایش خواهد یافت و کشورهای منتفع در این اتحاد تبدیل به تضمینی برای تأمین امنیت و منافع حیاتی رژیم صهیونیستی خواهند شد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

References

- Abadi, Jacob. (1995). Israel and Turkey: From Covert to Overt Relations. Foundation for Political, Economic and Social Research, 1-16.
- ACAPS. (2024). The potential economic and humanitarian impacts of the escalating conflict in Gaza and tensions in the Red Sea. Geneva: ACAPS.
- Adetunji, Jo. (2024, 02 15). Israel-Egypt peace treaty has stood the test of time over 45 years: expert explains its significance, Retrieved from: <https://theconversation.com/israel-egypt-peace-treaty-has-stood-the-test-of-time-over-45-years-expert-explains-its-significance-223560>.
- Ağdemir, murat A. (2022). IS KURDISH REGIONAL GOVERNMENT IN IRAQ A NEW PERIPHERAL FRIEND FOR ISRAEL. Journal of International Relations and Political Science Studies, (5), 63-82.
- Aissa, El Hassane. (2012). The Arab Spring: Causes, Consequences, and Implications. Pennsylvania: United States Army War College.
- Allen, JoAnne. (2011, 03 17). Military Action if Sanctions Fail: Netanyahu, Retrieved from: <https://www.reuters.com/article/idUSTRE72H0M5/>.
- al-Maliki, Riyad. (2020, 9 22). Palestine quits Arab League role in protest over Israel deals. Retrieved from: Aljazeera: <https://www.aljazeera.com/news/2020/9/22/palestine-quits-arab-league-role-in-protest-over-israel-deals>.
- Al-Mawlawi, Abdulwahed. (1981). The Nixon Doctrine: Its Application in the Arabian Gulf. Kalamazoo: Western Michigan University.
- Alpher, Yossi. (2013). Israel: alternative regional options. Boston: The Norwegian Peacebuilding Resource Centre.
- Barari, Hassan. (2020). The Abraham Accord: The Israeli - Emirati Love Affairs Impact on Jordan. Friedrich-Ebert-Stiftung, Jordan & Iraq, 1-17.
- Barrington, Lisa & Heller, Jeffrey (2021, 11 11) UAE, Bahrain, Israel and U.S. forces in first joint naval drill, Retrieved from: Reuters, November 11, 2021, <https://www.reuters.com/world/middle-east/uae-bahrain-israel-us-forces-conduct-red-sea-military-exercise-2021-11-11/>.
- Barrington, Lisa. (2022, 02 03). Israel defence minister signs security agreement with Bahrain, Retrieved from: <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-defence-minister-visits-us-navy-base-bahrain-2022-02-03/>.
- Bengio, Ofra. (2014). Surprising ties between Israel and the Kurds. Middle East Quarterly, Summer 2014, 1-18.
- Biuck, Mohsen. (2020). Bahrain and Axis of Resistance: Geopolitical Implications for Iran. Iranian Review of Foreign Affairs, 197-220.
- Blanchard, Christopher M. (2024). Possible U.S-Saudi Agreements and Normalization with Israel: Considerations for Congress. Congressional Research Service, R48162, 1-40.

- Cohen, Eli. (2023, 3 29). Tehran. Crisis Group, Retrieved from: <https://www.crisisgroup.org/content/tehran-29-march-2023-1>.
- Cranmer, Skyler J, Desmarais, Bruce A. & Justin H. Kirkland. (2012). Toward a Network Theory of Alliance Formation, *International Interactions: Empirical and Theoretical Research in International Relations*, 38:3, 295-324, DOI: 10.1080/03050629.2012.677741
- Dalton, Melissa & Shah, Hijab. (2021). *Evolving UAE Military and Foreign Security Cooperation: Path Toward Military Professionalism*. Carnegie Middle East Center.
- Daniel, Remi. (2022). Turkey, Israel and the Tumultuous 2011-2021 Turkey, Israel and the Tumultuous 2011-2021, Decade in the Arab World, *Global Relations Forum, Young Academics Program Policy Paper Series No.15*, 1-25.
- Egozi, Arie. (2022, 10 19). First Israeli Barak air defense system deploys to UAE, bigger deals expected: Sources, Retrieved from: <https://breakingdefense.com/2022/10/first-israeli-barak-air-defense-system-deploys-to-uae-bigger-deals-expected-sources/>.
- Fiore, Massimiliano. (2020). *The Abraham Accords and the Palestinian Issue*. Bristol: E-International Relations.
- Flesher, Daniel. (2013). Network Powers: strategies of change in the multipolar system, *Third World Quarterly*, 34:6, 1016-1036, DOI: 10.1080/01436597.2013.802504.
- Frantzman, Seth J. (2021, 11 18). Israeli, Emirati companies partner up on unmanned surface vessels, Retrieved from: <https://www.defensenews.com/digital-show-dailies/dubai-air-show/2021/11/18/israeli-emirati-companies-partner-up-on-unmanned-surface-vessels/>.
- Ghasemi, F. (2008). Network Approach to Regions and Analysis of its Processes by Cyclical Theories. *Geopolitics Quarterly*, 4(11), 96-129.
- Ghasemi, F. (2022). A Step Towards the Theoretical Model of Dissipated and Bifurcated Order in the New International Politics. *Geopolitics Quarterly*, 18(1), 289-314.
- Ghasemi, F, & Hashemi, S. B. (2023). Multibody control system and regional order: Iran's regional network. *Foreign Relations*, 15(3), 1-28. doi: 10.22034/fr.2023.398942.1386.
- Ghasemi, F, & Hashemi, S B. (2022). Control of Order in Complex Regional Networks: Iran and West Asia. *POLITICAL QUARTERLY*, 52(2), 482-453. doi: 10.22059/jpq.2023.336744.1007902.
- Ghavam, A & Imani, H. (2001). *The Realist Theory of Alliance in International Relations*. Political and International Approaches, Volume 8, Issue 4.
- Goren, Nimrod. (2023, 11 06). Assessing the resilience of Israel's regional ties, one month into the Israel-Hamas war, Retrieved from: <https://www.mei.edu/publications/assessing-resilience-israels-regional-ties-one-month-israel-hamas-war>.
- Griffiths, M. (2020) *Encyclopedia of International Relations and Global Politics*, Translator: Alireza Tayyeb. Tehran: Nashr-e Ney.

- Hadar, Leon. (2010, 06 26). The collapse of Israel's 'Periphery Doctrine'. Foreign Policy, Retrieved 02 16, 2024, from <https://foreignpolicy.com/2010/06/26/the-collapse-of-israels-periphery-doctrine/>.
- Halliday, Fred. (1990). Iraq and Its Neighbours: The Cycles of Insecurity. The World Today, 46(6), 104-106.
- Helmy, Nadia. (2023, 11 12). The impact of "Al-Aqsa Flood" attack on the normalization process between Riyadh and Tel Aviv. Modern Diplomacy, Retrieved from: <https://modern diplomacy.eu/2023/11/12/the-impact-of-al-aqsa-flood-attack-on-the-normalization-process-between-riyadh-and-tel-aviv/>.
- Helou, Agnes. (2021, 03 11). UAE and Israeli firms to collaborate on counter-drone system, Retrieved from: <https://www.defensenews.com/industry/2021/03/11/uae-and-israeli-firms-to-collaborate-on-counter-drone-system/>.
- Jbour, Abdullah. (2023, 11 07). Jordan and the Israeli War on Gaza: Shifts in Political Discourse, Retrieved from: <https://carnegieendowment.org/sada/2023/11/jordan-and-the-israeli-war-on-gaza-shifts-in-political-discourse?lang=en>.
- Kahler, Miles (2009). Networked politics: agency, power, and governance, Ithaca: Cornell University Press, Ithaca College London Center.
- Kaleji, Vali. (2024, 03 14). Iran and Türkiye Seek to Avoid Regional War for Different Reasons. Doha: Middle East Council on Global Affairs, Retrieved from: https://mecouncil.org/blog_posts/iran-and-turkiye-seek-to-avoid-regional-war-for-different-reasons/.
- Krasna, Joshua. (2024). The October 7 Massacre and the War in Gaza: Impact on Bahrain and the United Arab Emirates, Foreign Policy Research Institute, Retrieved from: <https://www.fpri.org/article/2024/01/the-october-7-massacre-and-the-war-in-gaza-impact-on-bahrain-and-the-united-arab-emirates/>.
- Maleki, M, & Hoseini yazdi, A. R. (2023). Turkey's strategic policies in the Mediterranean Sea (based on the balance of threats). Foreign Relations, 15(1), 173-194. doi: 10.22034/fr.2023.382541.1343.
- Moosavi, M, Zarei, B, & Badiee Azandahi, M. (2022). Explanation of the Zionist regime Periphery Doctrine in the Caucasus and Central Asia (Emphasis on Azerbaijan and Kazakhstan). *Research Political Geography Quarterly*, 7(4), 25-46. doi: 10.22067/pg.2022.76377.1146.
- Morsy, Ahmed. (2021). A Diplomatic, Military, and Economic Review for Bahrain, 12 Months into the Abraham Accords. combined strategic analysis group.
- Novikova, Gayane (2022, 12 02) The Turkey-Azerbaijan-Israel Axis: Pragmatic as Ever, European Security & Defence, Security policy, Retrieved from: <https://euro-sd.com/2022/12/articles/28443/the-turkey-azerbaijan-israel-axis-pragmatic-as-ever/>.
- Owen, Tom. (2013). COLD PEACE: Attitudes to Israel in Egypt. *Jewish Quarterly*, 48(1), 17-20.

- Parsi, Trita. (2007). *Treacherous Alliances: The Secret Dealings of Israel, Iran and United States*. New Haven and London: Yale University Press.
- Peres, Shimon & Naor, Arye. (1993). *The New Middle East*, New York: Henry Holt & Co.
- Pressman, Jeremy. (2024). *A Saudi Accord: Implications for Israel-Palestine Relations*. Quincy Institute, 61.
- Rabi, Uzi. (2022, 06 01). *Israel and the Arab Middle East—A New Geopolitical Architecture*. Retrieved from The Jerusalem Strategic Tribune, Retrieved from: <https://jstribune.com/rabi-israel-and-the-arab-middle-east/>.
- Rahmati, R. (2021). *The Impact of Recognizing the Armenian Genocide to Turkish Foreign Policy Trends*. *Middle East Studies*, 28(2), 97-121.
- Rajabi, Mohammad. (2021). *Iraqi Kurdistan and the War between Iran and the Zionist Regime: An Analytical Review*. *Iranian Review of Foreign Affairs*, 12(34), 556-584.
- Sharma, Anu (2021) *Israel and the Changing Alignments in West Asia*, *AIR POWER Journal* Vol. 16 No. 3, moNsooN 2021 (July-september).
- Simon, S. (2021). *Israel and the Persian Gulf: A Source of Security or Conflict?* Quincy Institute for Responsible Statecraft, 13, 1-20.
- Smith-Doerr, Laurel, & Powell, Walter W. (2005). *Networks and Economic Life*. In *The Handbook of Economic Sociology*, edited by Neil J. Smelser and Richard Swedberg, 379–402. Princeton: Princeton University Press.
- Snyder, Glenn H. (2009). *Alliances, balance, and stability*. *International Organization*, 45(1), 121-142.
- Soliman, Mohammed. (2022, 07 28). *Drones are re-engineering the geopolitics of the Middle East*. Washington D.C: Middle East Institute, Retrieved from: <https://www.mei.edu/publications/indo-abrahamic-alliance-rise-how-india-israel-and-uae-are-creating-new-transregional>.
- Stone, Mike. (2021, 01 20). *UAE signs deal with U.S. to buy 50 F-35 jets and up to 18 drones - sources*, Retrieved from: <https://www.reuters.com/world/uae-signs-deal-with-us-buy-50-f-35-jets-up-18-drones-sources-2021-01-20/>.
- Teitelbaum, Joshua (2009) *The Arab Peace Initiative: A Primer and Future Prospects*, Tel-Hai: Jerusalem Center for Public Affairs, Retrieved from: <https://www.files.ethz.ch/isn/141408/Arab-Peace-Initiative.pdf>.
- UAE Ministry of Economy. (2023,04 01). *UAE-Israel Comprehensive Economic Partnership Agreement*, United Arab Emirates Ministry of Economy, Retrieved from: https://www.moec.gov.ae/en/cepa_israel.
- Vakil, Sanam & Quilliam, Neil. (2023). *The Abraham Accords and Israel-UAE Normalization*, London: Chatham House, The Royal Institute of International Affairs.
- Walla, Katherine. (2023, 09 15). *A Saudi-Israeli deal is not happening just yet. But there are other ways to expand the Abraham Accords*, Retrieved from: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/a-saudi-israeli-deal-is-not-happening-just-yet-but-there-are-other-ways-to-expand-the-abraham-accords/>.

- Walt, Stephen M. (1987). The Origins of Alliances. London: Cornell University Press.
- Waxman, Dov. (2009). From Jerusalem to Baghdad? Israel and the War in Iraq, International Studies Perspectives, Vol. 10, No. 1 (February 2009), pp. 1-17 (17 pages), Published By: Oxford University Press.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی